

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยศึกษาถึงการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ใน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านนโยบาย ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน ประเภท และ สาขาวิชาของสิ่งพิมพ์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยน ตลอดจนปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิด จากการปฏิบัติงาน ในบทนี้จะเสนอวิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะกล่าวถึง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย การ เก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บรรณารักษ์หัวหน้างานจัดหาทรัพยากร ห้องสมุด หรือหัวหน้าห้องสมุด หรือบรรณารักษ์หัวหน้างานแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งที่เป็นหอสมุดกลางหรือห้องสมุดกลาง และห้องสมุดคณะหรือห้องสมุด สถาบัน ที่มีการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์จำนวนรวมทั้งสิ้น 55 คน จากห้องสมุด จำนวน 55 แห่ง ซึ่งผู้วิจัยได้รายชื่อห้องสมุดที่เป็นประชากรจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามแก่บรรณารักษ์หัวหน้างานจัดหา ทรัพยากรห้องสมุดหรือหัวหน้าห้องสมุด จำนวน 118 ชุด เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2534 ได้ แบบสอบถามคืน จำนวน 108 ชุด เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2534 จากแบบสอบถามจำนวน 108 ชุด มีห้องสมุด จำนวน 55 แห่ง มีการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ โดยแยกเป็นหอสมุดกลาง หรือห้องสมุดกลาง จำนวน 13 แห่ง ห้องสมุดคณะหรือห้องสมุดสถาบัน จำนวน 42 แห่ง ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ห้องสมุดทั้ง 55 แห่ง เป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์

ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ต่อ)

ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์

ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์

ห้องสมุดศูนย์วิจัยยาเสพติด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์

ห้องสมุดสถาบันประชากรศาสตร์

ห้องสมุดสถาบันภาษา

ห้องสมุดสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม

ศูนย์เอกสารประเทศไทย

มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์

สำนักหอสมุด

ห้องสมุดคณะประมง

ห้องสมุดคณะวนศาสตร์

ห้องสมุดคณะ เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

ห้องสมุดศูนย์ฝึกอบรมและการเลี้ยงสุกรแห่งชาติ

ห้องสมุดสถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการ

ห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์

ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์

ห้องสมุดฝ่ายข้อมูลข่าวสารการ พัฒนา

มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

สำนักหอสมุด

ห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์

ห้องสมุดคณะทันตแพทยศาสตร์

ห้องสมุดคณะ เทคนิคการแพทย์

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์

ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์

ห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักหอสมุด

ห้องสมุดคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์

ห้องสมุดคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์

ห้องสมุดสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียง

มหาวิทยาลัยบูรพา

สำนักหอสมุด

มหาวิทยาลัยมหิดล

สำนักหอสมุด

ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล

ห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์

ห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

ห้องสมุดคณะเวชศาสตร์เขตร้อน

ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข (ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์)

ห้องสมุดสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สำนักหอสมุด

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักหอสมุด มศว. ประสานมิตร

สำนักวิทยบริการ มศว. มหาสารคาม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หอสมุดคณบดีหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร (วิทยาเขตหาดใหญ่)

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ (วิทยาเขตหาดใหญ่)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ห้องสมุดคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 ห้องสมุดคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 สำนักบรรณสารการพัฒนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม* ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับห้องสมุด ฐานะห้องสมุด การบริหารงานแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ บุคลากร และจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์
 ตอนที่ 2 รายละเอียดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ ประกอบด้วย นโยบายขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน ประเภทและสาขาวิชาของสิ่งพิมพ์ที่แลกเปลี่ยน
 สำหรับสาขาวิชาของสิ่งพิมพ์ ได้จำแนกตามแบบแผนการจัดหมวดหมู่สิ่งพิมพ์ ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress Classification)
 ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา รวมทั้งข้อเสนอแนะในการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามที่ร่างเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบกับบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 6 คน คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญธุรกิจ และสถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก) จากนั้นได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถาม คำจำกัดความ และการใช้ภาษาในแบบสอบถาม เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปใช้กับประชากรต่อไป

* ดูเพิ่มเติมภาคผนวก ก., หน้า 168

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงบรรณารักษ์ หัวหน้างานจัดหาทรัพยากรห้องสมุด หรือหัวหน้าห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 55 คน จากห้องสมุด จำนวน 55 แห่ง ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามอยู่ในระหว่างเดือนธันวาคม 2535 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2536 ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 55 ชุด จากห้องสมุด จำนวน 55 แห่ง หลังจากตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามแล้ว ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 52 ชุด หรือคิดเป็น ร้อยละ 94.5 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยได้แปลงคำตอบในแบบสอบถามเป็นตัวเลข เพื่อเตรียมลงรหัส (Coding Form) จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดไปประมวลผล และวิเคราะห์ผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science/Personal Computer =SPSS PC+) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยวิธีการทางสถิติต่าง ๆ กัน ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชนิดกำหนดคำตอบให้ ได้แก่ รายละเอียดเกี่ยวกับฐานะห้องสมุด การบริหารงานแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ บุคลากรที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน นโยบาย ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน ประเภทและสาขาวิชาของสิ่งพิมพ์ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยน และข้อเสนอแนะในการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชนิดกำหนดคำตอบให้ของประชากรทั้ง 2 กลุ่มนั้น ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ คือ

- 1.1 ค่าตอบจำนวนสูงสุดของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ที่ไม่ใช่คำตอบเดียวกัน แสดงว่ามีความแตกต่างกัน

- 1.2 กรณีที่คำตอบจำนวนสูงสุดของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม เป็นคำตอบเดียวกัน จะพิจารณาถึงความแตกต่างของคำตอบตามระดับค่าร้อยละของคำตอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

- 1.2.1 ร้อยละ 1-25
- 1.2.2 ร้อยละ 26-50
- 1.2.3 ร้อยละ 51-75
- 1.2.4 ร้อยละ 76-100

ดังนั้น การวิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างข้อมูลของประชากร ทั้ง 2 กลุ่ม ค่าร้อยละของคำตอบสูงสุดของประชากรทั้ง 2 กลุ่มต้องอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน จึงจะถือว่าข้อมูลนั้นมีความแตกต่างกัน

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุการยกเลิกข้อตกลงการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (T-test) ทั้งนี้การเปรียบเทียบได้กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 หรือด้วยความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และการนำเสนอผลการทดสอบค่าที ซึ่งจะแสดงว่ามีความแตกต่างระหว่างข้อมูลนั้น จะแสดงโดยระบุเครื่องหมายดอกจัน (*) ไว้ที่ค่านั้น ๆ

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้สรุปและจัดกลุ่มความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากแบบสอบถามออกเป็นกลุ่ม จากนั้นแจกแจงความถี่ และนับจำนวนความถี่ของแต่ละคำตอบ

จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปความเรียงและตาราง โดยแปรผลค่าเฉลี่ยของข้อมูล ตามช่วงพิสัย คือ

- 1.00-1.75 = น้อยมาก (นม)
- 1.76-2.50 = น้อย (น)
- 2.51-3.25 = ปานกลาง (ป)
- 3.26-4.00 = มาก (ม)